MEVLÂNÂ

—CELÂLEDDİN RÛMÎ—

800. yıl

TÜRKİYE
YAZARLAR BİRLİĞİ

Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları: 30

Toplantı Metinleri: 5

ISBN: 978-975-7382-33-1

ANKARA, Temmuz 2007

Yayın Hakkı: Türkiye Yazarlar Birliği

Müdafaa Cad. Müdafaa Apt. 10/13 Kızılay/ANKARA
Tel-Fax: (0.312) 417 34 72 - 417 45 70
www.tyb.org.tr tyb@tyb.org.tr

KÜLTÜR ve TURİZM
BAKANLIĞININ KATKILARIYLA

Yayınlayan : D. Mehmet DOĞAN

Koordinatör : Ahmet FİDAN
Yayına Hazırlık : Osman BAĞIŞ

Kapak ve İç Tasarım : Hamza GÜRER
0.555.251 51 73

Baskı-Mücellit : İsmat Matbaacılık
Meşrutiyet Cad. 9/7
Kızılay / ANKARA (0312) 425 36 34

Baskı Tarihi : Temmuz 2007, ANKARA

Anadolu'nun Sönmeyen İki Işığı: Mevlâna ve Yunus Emre

Mustafa ÖZÇELİK*

Giriş

XIII. asır, kültür ve düşünce tarihimizde çok özel bir zamanın adıdır. Çünkü XI. asırdan itibaren Orta Asya'dan gelen Türk dalgası, yeni yurt edindikleri Anadolu'ya her sahada ve her anlamda kendi damgalarını vurma gayreti içerisindedir. Bütün amaç, bu toprakları kalıcı bir yurt yapmak, maddi ve manevi anlamda gelişmiş bir medeniyeti inşa etmektir.

Anadolu'da bütün bunlar olurken önce Haçlı seferleri ardından Moğol saldırıları bu coğrafyayı pek çok ekonomik, sosyal ve kültürel buhranla yüz yüze getirmiştir. Anadolu bu buhranların ortaya çıkardığı meselelere kendi iç dinamiklerinden gelen güç ve imkânlarla çözmeye, Türk-İslâm medeniyetinin asli değerleriyle bu karanlık dönemi aşmaya çalışmıştır.

İşte böyle bir süreçte Anadolu'da dirilişin, tecdidin manevi mimarları sayabileceğimiz pek çok isimle karşılaşırız. Bu kadro içerisinde elbette Muhiddin Arabi (1165-.1240) , Şeyh Edebali (1206-1326); Sadreddin Konevi (1207-1274) Hacı Bektaş (1209?-1271?); Nasreddin Hoca (1208-1284) Gülşehri (1250?-1335?) gibi pek çok isim bulunmaktadır. Bu isimler, Anadolu'nun dil, edebiyat ve fikir planında mimarları sayılırlar. Anadolu, onların çalışmalarıyla ve eserleriyle Haçlı ve Moğol saldırılarının ve kaos ortaminda ortaya çıkan fikri ve akidevi sorunların açtığı metafizik yaraları sararak yeni bir kültür ve medeniyetin coğrafyası haline gelmiştir.

* Eğitimci, yazar

Metafizik yaralardan da söz ediyoruz; çünkü bu üç hadisenin ortaya çıkardığı savaş, kavga, tefrika gibi olaylar hem somut hem de metafizik anlamlarıyla zuhur etmişti. Yıkılan sadece şehirler değil aynı zamanda gönüllerdi. Dolayısıyla her üç olayın da insanların fikir ve gönül yapısı üzerinde de olumsuz tezahürleri olmuştu. Dolayısıyla bu ermişler kafilesinde bulunan her bir isim birer manevi kurucu yahut önder hüviyetindedirler. Her biri kendi tarzı, üslubu içerisinde gayret göstermişler ve yaşadıkları çağda insanlar için birer manevi tabip olmuşlar; hatta bununla da kalmayarak tesirlerini günümüze kadar devam ettirmişlerdir.

Mevlâna ve Yunus Emre

Ama bu kafile içerisinde iki isim vardır ki onları daha özel bir konumda ve bir arada düşünmemek gerekmektedir. Bu iki isim hemen tahmin edileceği gibi Mevlâna ve Yunus Emre'dir. Çağdaş bir Mevlâna ve Yunus yorumcusu sayabileceğimiz Mehmet Kaplan'ın ifadesiyle "*On üçüncü asır sonlarında doğru, biri Konya'da, diğeri Eskişehir civarında iki büyük ruh kahramanı yükselir. Mevlâna ve Yunus Emre... Bunlardan birincisi yüksek tabaka, ötekisi halk tabakası üzerinde asırlarca devam eden bir saltanat kurarlar.*"[1]

Kaplan Hoca, bu tespitinde son derece haklıdır. Gerçekten de mukayeseli bir çalışmayla bunları incelediğimizde aynı çağda yaşamış bu "*iki ruh kahramanı*"nı birbirinden ayrı düşünmek imkânsız görünmektedir.

Ortak noktalar

1- Bu iki isim arasındaki ilk ortak nokta çağdaş oluşlarıdır. Mevlâna (1207–1273) , Yunus Emre (1240–1320) tarihleri arasında yaşamışlardır. Yani Mevlâna'nın vefatında Yunus 33 yaşında, Yunus'un doğduğu zamanda ise Mevlâna 33 yaşındadır. İlginç bir tevafuku oluşturan bu durum her iki ismi aynı çağın insanları olarak görmemizi gerektirmektedir.

2- Diğer bir ortak noktaları ise her ikisinin de mutasavvıf-şair olmaları, diğer mutasavvıf şairlerde olduğu gibi şiiri duygu ve düşüncelerini halka aktarmada bir vasıta, bir form olarak görmeleri fakat bunu çok sanatkârane yapmış olmalarıdır.[2]. Tek farkı birinin Türkçe, diğerinin diğeri Farsça ile söylemiş olmasıdır ama bu farklılık bu müşterekliği elbette ortadan kaldırmaz.

3-) İkisi de vahdet-i vücut anlayışına bağlı birer sufidir. Bilindiği gibi XII. ve XIII. asır, Anadolu'da tarikatlar asrıdır. Bu süreç içerisinde tarikatlar üzerinde en çok etkili olan isim Muhyiddin Arabi (1165-1240) 'dir. 1204 yılında Konya'ya gelen M. Arabi, Anadolu'da Vahdet-i vücut anlayışının yayılmasına vesile olmuştur.

Bu anlayışın ondan sonraki en önemli ismi elbette ki Mevlâna'dır. Dolayısıyla bu anlayış yankısını önce Mevlâna'da bulur. Böylece Moğol zulmünün kasıp kavurduğu Anadolu'nun Konya şehrinde Muhyiddin Arabi'den sonra bir Mevlâna rüzgarı esmeye başlar. Böylece Konya, bir ilim ve irfan şehri olarak onun nefesiyle yeni bir cazibe merkezi olur. Burada inancın, sevginin, barışın, kardeşliğin sesi yükselir. Üstelik oldukça evrensel bir söyleme dönüşerek, coğrafya, ırk, dil, din farkı gözetmeyen bir sestir bu.

Bu sesin daha sonraki terennümcüsü ise Yunus Emre'dir M. Arabi'nin vefatından bir yıl sonra doğan Yunus Emre'nin bütün fikirleri de vahdet-i vücut anlayışına dayalıdır. Zaten Mustafa Kara'nın çok ilginç bir tespitiyle bu üç isim o çağdaki Moğol, Haçlı ve Batilerle zuhur eden Celali tecellilerin cemali karşılıklarıdır.[3] Bu durumda da yine Yunus ve Mevlâna arasında misyonları ve söylemleri açısından bir özdeşlik, benzerlik bulmak ihtimal dışı olmayacaktır.

4-) Peki, bu benzerlikler, her iki ismin tanışıp görüşmelerinin de bir sonucu olabilir mi? Bu kimi araştırmacılara mümkün görünmektedir. Çünkü halk, Yunus'u ne kadar ümmi bir şair olarak görmek istese bile, onun belli bir tahsil süreci geçirdiğini şiirlerinden çıkarmaktayız. O, irfan yolundan önce ilim yolunda yürümüştür. Üstelik bu durum, yani ilimden irfana geçiş de bu yoldaki her isimde görebileceğimiz bir durumdur.

Yunus, tahsilini muhtemelen Konya'da yapmıştır. Çünkü Konya'nın o çağda Kayseri ile birlikte böyle bir ilim merkezi olma hüviyeti vardır. Konya medreseleriyle, dar'ül-huffazlarıyla, dar'ül-hadisleriyle, hankâh ve zaviyeleriyle ünlü bir yerdir. Bu durum, Yunus'un Tahsilini Konya'da yapmış olma ihtimalini güçlendirmektedir. Durum böyle olunca da Yunus'un Konya medreselerindeki öğrenimi sırasında aynı şehirde bululan Mevlâna'dan; Mevlâna'nın da meclisine gelen Yunus'tan habersiz olması düşünülemez. Dolayısıyla Yunus, ilim tahsilinden sonra irfan sularına kulaç attığında en yakınında bulunan isim olarak Mevlâna'yı bulmuştur.[4]

Bu konuda belge var mı?

Bunu nerden mi biliyoruz? Şüphesiz, bu konuda elimizde somut belgeler yok. Ama doğrusu bu anlamda bir belgeye de fazlaca ihtiyaç olduğunu düşünmüyoruz. Çünkü şairin eserinden daha büyük belge olmaz. Öyleyse Yunus'un şiirleri bu anlamda bir belge olarak pekala görülebilir. Buna göre Yunus, şiirlerinde Mevlâna meclisinde bulunduğunu bizzat kendisi söylemektedir:

Mevlâna sohbetinde saz ile işret oldu
Ârif manaya daldı çün biledir ferişte (h)

Yunus'un Mevlâna'ya duyduğu muhabbeti; Mevlâna da Yunus'a karşı duymuş "*görklü nazar*"ıyla Yunus'u mana âlemlerinin derinliklerine indirmiştir:

Mevlâna Hüdavendigâr bize nazar kılalı
Onun görklü nazarı gönlümüz aynasıdır

Beyti ancak böyle hususi bir yakınlığın söyletebileceği bir beyit olsa gerektir.

Nitekim bu beyitlerden hareketle Abdülbaki Gölpınarlı[5], Tuncer Gülensoy[6], Mehmet Önder[7], Beşir Ayvazoğlu[8] gibi pek çok araştırmacı Yunus'un Mevlâna ile görüşmüş olabileceğinden söz etmektedirler.

Menkıbelerde Yunus Emre ve Mevlâna

a-Mevlâna-Yunus Emre birlikteliği ve yakınlığı Mevlevi menkıbelerine de konu olmuştur. Bunlardan birisi şöyledir:

"Yunus'un Konya'da bulunduğu günlerde bir gün yine uzun uzun Mesnevi sohbeti yapılmış. Ardından da ona Mesnevi'yi nasıl bulduğu sorulmuş. Yunus cevaben "Uzun yazılmış. Ben olsaydım:

Ete kemiğe büründüm
Yunus diye göründüm

Yahut:

Ete kemiğe büründüm
Âdem oldum göründüm

derdim olur biterdi." demiş.

Yahya Kemal, bu beyti "*Yunus'un ne anlayışta, ne kadar yontulmuş, ne ince bir ruha sahip ne güzide bir insan olduğunu gösteren, misilsiz denecek kadar toplu ve güzel bir beyit*" olarak görür.[9].

Bir başka yorumcu Turan Oflazoğlu bu menkıbeden şöyle bir yorumun çıkabileceğini düşünmektedir. "*Halk, gerçek şiirin az ve öz söylenişini sevmekte, hikâyenin masalın yani öyküleştirmenin şiire zarar vereceğini söylemektedir.*"[10] Yunus'un söyleyiş tarzı dikkate alındığında bu olay pekâlâ gerçekleşmiştir denebilir. Yani bu beyit Yunus-Mevlâna münasebetinin bir belgesi sayılabilir.

Bu beyit konusunda farklı düşünenler de vardır. Gölpınarlı, bunu Yunus'un terbiyesine ve yapısına yakıştırmaz ve böyle bir şeyin olamayacağını söyler.[11] Üstelik ona göre bu beyit Yunus'un değil Said Emre'nindir. Mehmet Önder ve Muhit-

tin Celal Doru ve Raif Yelkenci de bu sözün Mevlâna'yı Yunus'un yanında küçülten bir uydurmaca olduğu kanaatini taşırlar. Onlara göre bu söz Yunus'un irfanına yakışmaz.[12]

b-Şu menkıbe de Mevlâna'nın Yunus'a verdiği değeri göstermesi açısından önemlidir:

"Genç Yunus Emre, Konya günlerinde sık sık Mevlâna'nın yanına gider, bir zaman kaldıktan sonra geri döneceği zaman Mevlâna, onu kale kapısına kadar giderek uğurlarmış. Mevlâna'nın müritleri, bu duruma şaşıp kalırlarmış. Bir gün sükutu bozarak, bunun sebebini sormuşlar. O da "İlahi menzillerin hangisine çıktımsa, bir Türkmen kocasının izini önümde buldum. Onu geçemedim." [13]

Bahrü'l-velaye'de işte bu Türkmen kocasının Yunus Emre olduğu söylenmektedir. Eğer bu malumatı doğru kabul edecek olursak yine bu menkıbenin ilk bakışta Yunus'u Mevlâna'dan üstün göstermek şeklinde anlaşılması söz konu olabilir. Fakat dikkatli bir bakış, yine Oflazoğlu'nun yorumuyla söyleyecek olursak halkın Mevlâna'yı da büyük gördüğünü ama dili üslubu ve yaşantısıyla Yunus'u kendine daha yakın hissettiğini göstermektedir.[14]

c-Bir başka menkıbe ise şöyledir:

"Yunus, Hz. Mevlâna'nın büyük oğlu Sultan Veled ile arkadaşlık etmiş, her ikisi de Mevlâna'dan ders almışlardır. Mevlâna vefat edince Yunus pek perişan olmuş, ardından içli göz yaşlan dökmüş, tesellisiz, ışıksız bir ömür sürmeğe başlamış. O günlerde Mevlâna'nın mübarek merkadi üzerine bir türbe yapılıyormuş. Yunus, İnşaatın gönüllü ırgadı olmuş, sabahtan akşama kadar omuzunda taş, tuğla taşıyarak vecd içinde çalışıyormuş. Bir seher vakti, erkenden baş mimar inşaatı kontrole gelmiş, birde ne görsün, bir işçi yerden bir tuğla alıyor ve (Allah -Hakk) diyerek yukarı fırlatıyor. Tuğla havada bir kaç devir yaptıktan sonra kubbede yerini buluyormuş. Mimar hayretler içinde kalıp biraz daha yaklaşarak: Kimsin sen? diye sormuş. Bu sırada o işçi yerden aldığı tuğlayı yukarıya fırlatmış bulunuyormuş. Fakat her ne hikmetse bu tuğla yerine varmadan yere düşüp parçalanmış. Böylece Yunus'un kerameti meydana çıkınca artık oralarda kalmayarak Konya'yı terk etmeye karar vermiş. Sultan Veled'i ziyaret edip, elini öpüp ayrılacağını bildirmiş. Sultan Veled de O'na " Git Yunus Git... Sen artık türbe değil de gönül binaları yap, diyerek uğurlamış." [15]

Bu menkıbedeki, bir yandan Yunus'un Mevlâna ile yakınlığını göstermesi, bir yandan da Sultan Veled'in, Yunus'un tarihi misyonunun farkında olan biri olarak ona " *Sen bina değil gönüller bünyâd et! Haydi yolun açık olsu,*" diyerek onu irşat görevi için Konya'dan uğurlaması oldukça manidar bir hadisedir. Öyle ki bu söylencedeki uğurlama cümlesiyle Yunus'un ebedi hayat felsefesini özetleyen:

Ben gelmedim davi için, benim işim sevi için
Gönüller dost evi için, gönüller yapmaya geldim

söyleyişiyle birlikte düşününce işin sır perdesi aralanmış olur.

d-Dahası var elbette...Mehmet Önder'in verdiği bilgilere göre 25 yaşından 33 yaşına kadar yaklaşık 8 yıl Konya'da kalan Yunus Emre, Tabduk yoluna bundan sonra düşer.[16] Bektaşi menkıbesi onu Hacı Bektaş yurdundan Tabduk yurduna gönderse bile, Mevlevi söylencesine göre Tabduk'un yanına Konya'dan sonra gidilir. Yunus, bu gidişte bile Konya günlerini ve Mevlâna sohbetlerini unutmaz ve daha sonra Mevlâna'nın vefatı üzerine duyduğu elemi onun çevresindeki uluların da isimlerini zikrederek bir dörtlüğünde şöyle dile getirir:

Fakih Ahmet Kutbeddin
Sultan Seyyid Necmeddin
Mevlâna Celaleddin
Ol Kutb-ı Cihân kanı

e-Biz, bütün bunların Yunus'la Mevlâna arasındaki münasebetin birer belgesi olarak görülebileceğini düşünmekteyiz. Tabi, aksi düşünceler de vardır ve bunlara da kısaca değinmek gerekir. Mesela Vecihi Timuroğlu, bu tür beyitlerin Yunus'un Mevlâna ile görüştüğünü göstermez diyerek "*nazar kılma*"nın bir tasavvuf terimi olarak ele alınması gerektiğini bunun da Yunus'un kendisine Mevlâna'nın değer verdiğini gösterdiğini ama görüştüklerine bir delil olamayacağını söylemektedir.[17]

Bizim bu yoruma itirazımız ise şöyledir: Nazar kavramının sufilikte somut olarak gerçekleşmesi daha doğru bir bakış tarzıdır. Çünkü bu yolla şeyhin müride bakışı onun ruhuna tesir eder, ona yeni bir şekil verir. Yani nazarın eğitici bir özelliği vardır. Dolayısıyla sufilerin sohbeti gibi nazarları da onlar için bir feyz kaynağıdır.[18] Yunus'un dediği gibi "*Erenlerin nazarı toprağı guher eyler.*"

Şiirlerindeki benzerlikler

Her iki ismin de vahdet-i vücut anlayışının terennümcüsü olmaları aralarında kişisel farklılıklar bulunmasına rağmen yine söyleyişlerinde büyük benzerlikler ortaya çıkarmıştır. Her ikisi de ağırlıklı olarak Allah ve insan sevgisini, barışı, hoşgörüyü terennüm etmişlerdir. Aşka, hayata, ölüme, gurbete..bakış tarzları birbirinin aynısıdır. Bu durumu örneklendirmesi açısından şu beyitlere bakalım:

Mevlâna	Yunus Emre
Yetmiş iki millet sırrını bizden işitir Mezhep ve millet derdi yoktur âşıkların	Yetmiş iki millete kurban ol âşık isen Tâ âşıklar safında imam olasın sâdık
Aşktır bizim Medresemiz, Ulu Tanrı müderrisimiz Biz bu medresenin talebeleriyiz, dersimizi her dem tekrar ederiz	Biz talib-i ilmlerüz, aşk kitabın okuruz Çalab müderris bize aşk hod medresedür
Gönül buğday tanesine benziyor, bizse değirmene Değirmen nerden bilecek ki bu dönüşün hikmeti ne?	Bu dünyanın misali,benzer bir değirmene Gaflet anın sepeti, halkı anda üğüne
Ey âşıklar, ey âşıklar bizim dinimiz mezhebimiz aşktır. Biz aşkın çocuklarıyız.	Ey âşıklar ey âşıklar Aşk mezheb-ü dindir bana
İlmin bütün ahkâmını nefsinde bulursun Bir lahza eğer nefsine hakim olabilsen Esrar aramak tozlu kitaplarda haşivdir Kendini bilirsin ilmi ancak bilebilsen	İlim ilim bilmektir İlim kendin bilmektir Sen kendini bilmezsin Ya nice okumaktır
Dün, dünle beraber gitti cancağızım Şimdi dünya yeni, yeniden doğmak, Yeni şeyler söylemek lazım	Her dem yeni doğarız Bizden kim usanası
Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol. Hoşgörülülük deniz gibi ol. Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.	Halimize haldaş ol, sırrımıza sırdaş ol Müşkülüm ayan olsun, baş indir yolumuza.
Sen, sev ki sevilsin sevenler...Şu toprağa sevgiden başka bir tohum ekmeyiniz. Şu tertemiz tarlaya başka bir tohum ekmeyiz biz....	Gelin biz tanış olalım, işin kolay kılalım Sevelim sevilelim, dünyada kimse kalmaz.

Bu benzerliklerden yola çıkarak tabi ki Yunus'u Mevlâna'nın bir taklitçisi saymak yanlış olur.

Bu benzerliği sağlayan en önemli sebep, bağlı oldukları sufilik anlayışının aynı oluşudur. Yani hamur ve maya aynıdır. Bir de Yunus'un Mevlâna'yı üstad, mürşid kabul etmesidir. Dolayısıyla Yunus, bu anlamda Mevlâna'nın adeta Türkçe söyleyeni olmuştur. Ama bu söyleyiş tekrar söyleyelim ki elbette kendine özgüdür.

Mevlevi Yunus

Yunus Emre, şair olmaktan öte ve önce bir sufidir. Menkıbeye göre Hacı Bektaş dergahına buğday istemek için gitmiş, orada kendisine nefes yani manevi yol teklif edilmiş, o da önce buğdayı seçmiş, ardından dönüş yolunda yaptığı hatayı anlayarak geri dönmüştür. Fakat Hacı Bektaş, onu kendisi eğitmek yerine Tabduk Emre'ye ısmarlamıştır. Dolayısıyla her sufi gibi Yunus'un da bir şeyhi vardır ve bu araştırmacıların ortak kabulüne ve Yunus'un kendi ifadelerine göre Tabduk Emre'dir.

Fakat burada tartışılan konu Yunus Emre'nin hangi tarikatın mensubu olduğudur. Biliyoruz ki ona başta Bektaşilik olmak üzere, Halvetilik, Nakşibendilik, Kadirilik gibi pek çok tarikat kendi yollarının bir mensubu olarak göstermişlerdir. Buna Mevlevilik de dahildir.[19] Türk Klasiklerinde böyle bir mensubiyetin olabileceği "*Elimizdeki şiirler Yunus'un tarikat zincirinin Mevlâna'ya ulaştığını göstermektedir. Mevlâna Hüdavendigar bize nazar kılalı-Anun görklü nazarı gönlümüz aynasudur; beyti de bunu ispatlamaktadır.*"cümlesiyle daha kesin bir yargıya bağlanmaktadır.[20]

Mevlâna ve Yunus'un görüştükleri ve aralarında duygu, fikir hatta söyleyiş benzerlikleri olmasına rağmen iki önemli neden bu iddiaları boşlukta bırakmaktadır. Bunlardan ilki bu tarikatların o çağda henüz kurumlaşmamış olmalarıdır. İkincisi ise Yunus'un tarikatlar konusundaki özel tutumudur. O, kurumlaşma sürecine girenlerden istifade etmiş, bu tür oluşumların hepsine sıcak ve samimi bakmış, ancak hiç birine tam anlamıyla müntesip olmamıştır. Yani o bir bakıma tarikatsız bir tarikat ehlidir. "O, şair olduğunu bir an bile unutmaz, şiirinin ödev ve sınırını bir an bile aklından çıkarmaz. Yeni bir tarikat kurmaya bile kalkışmaz."[21] Onun geniş bir benimsemeye konu olmasında bu tutumu bir sebep olarak görülmelidir.

Peki Mevlevilik açısından durum nedir? Yunus Emre Mevleviliğin ilk iki önemli ismi olan Mevlâna ve oğlu sultan Veled'i tanımış olsa bile yine bu kurumlaşa sürecine daha sonra giren bu tarikata da mensup olmayacağı tarikatlar konusundaki o özel tavrı nedeniyle de mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla Yunus Emre, Mevlâna ile birlikte düşünülmesi gereken bir isimdir ama onu bir Mevlevi tarikatı müntesibi olarak görmek mümkün değildir.

Ama bu durum da Mevlâna ve Yunus Emre münasebetinin gerçek oluşunu ortadan kaldırmaz. Çünkü, her ikisi de, yaşadıkları asrın iki büyük ışığıdır. Yaşadıkları asrın söz mülkünün iki büyük sultanıdır. Anadolu tasavvufunun fikri mimarlarıdır. Bu öylesine ince bir kader sırrıyla gerçekleşir ki, tasavvuf öğretisi bu iki coşkulu âşıkta derinlikli yorumunu ve estetik anlatımını bulur. Birlik çağrısı birinde Farsça ile, diğerinde Türkçe ile yapılır. Mevlâna, irşat görevini ilmin ve irfanın da başkenti durumundaki Konya'da yapmaktadır. Bu durum onu Farsça söyletir. Yunus ise şehir insanı değildir. Halkın içinden fakir bir rençper olarak çıkıp geldiği bu ilim ve irfan noktasında içinden çıktığı sosyal çevreye göre başka bir lisanı tercih eder. Özbeöz Türkçe söyler. Bu sadece bir tercihle de ilgili değildir. Türkçe, şehir dili olarak çok işlenmiş bir dil durumunda değildir. Ama Oğuz boyları içinde konuşulan Türkçe, Dede Korkut'tan beri ilmik ilmik işlenerek yüksek bir edebiyat dili haline gelmeyi başarmıştır. Yani durumu hem seslenilen kitlenin özellikleri hem de Türkçe'nin kullanılış alanlarıyla ilgili bir tercih belki de zaruret olarak düşünmek durumundayız.

Farsça yahut Türkçe... Aşkın lisanı kendincedir. Beden kulağına değil gönül kulağına seslendiği için hangi dilde söylendiği de çok önemli değildir zaten. Ve aşkın diriltici sesi yeniden söylenmeye başlar. Sağımızda Mevlâna, solumuzda Yunus... Biz, hangisine kulak kesilirsek kesilelim lisan farklı bile olsa gönül özde aynı şeyi duyar: Duyulan aşk çağrısı, birlik (tevhid) sesidir. Aralarında mana olarak hiçbir fark yoktur. Mevlâna; "*Her ne olursan ol, gel...*"demesiyle Yunus'un " *Gelin, tanışık olalım...*"demesi aynı şeydir.

Sonuç

Bugün bu iki büyük ismin o asırda olduğu gibi yine misyonlarıyla bu asırda da fikirleri bütün canlılığıyla insanlığın gündemindedir. Yani kader şartları bugün de onları inanç temelli yeni bir medeniyetin inşasında insanlığın önüne birer ışık olarak tekrar çıkarmıştır. Yani bu durum da uluslar arası, çağdaş birer isim olmaları anların benzeşme noktalarından biri olarak görmek gerekir. Bu yüzden ikisi arasındaki münasebetleri bir daha hatırlamanın yararlı olacağını düşünüyoruz.

Şimdi bütün mesele, bütün hakikat erlerinin dilleri, üslupları farklı da olsa özde aynı şeyi söylediklerini bilerek onları anlama çabasının içerisinde olmaktır. Dün, onlar nasıl yeni bir Allah ve insan merkezli bir sevgi medeniyetinin manevi mimarları olmuşlarsa bugün için de aynı misyonlarıyla çağın umut kapılarıdır. "*Gel...*" çağrılarını duyacak kulak, bu sözün gerçek anlamını anlayacak yürekler gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Abdülbaki Gölpınarlı: Yunus Emre Risâlat'al Nushiyye ve Divan, İstanbul, 1965
Ahmet Yaşar Ocak: Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menakıpnameler, Ankara, 1977
Atatürk Kültür Merkezi, Uluslararası Yunus Emre Sempozyumu Bildirileri, Ankara, 1995
Hüseyin Özbay-Mustafa Tatçı: Yunus Emre Makalelerden Seçmeler, Ankara, 1994

Mehmet Demirci: Yunus Emre'de İlâhî Aşk ve İnsan Sevgisi, İstanbul, 1997
Millî Kültür Dergisi, Yunus Emre Özel Sayısı, Ankara, 1991
Mustafa Kara: Metinlerle Osmanlılarda Tasavvuf ve Tarikatlar, İstanbul, 2004
Mustafa Tatçı: Yunus Emre Divanı, Ankara, 1990
Lütfi Kaleli: Alevi-Sünni İnancında Mevlâna-Yunus ve Hacı Bektaş Gerçeği, İstanbul, 1993
Süleyman Uludağ, Tasavvufi Terimler Sözlüğü, İstanbul, 1996
Sezai Karakoç, Yunus Emre, İstanbul, 2006
Türk Klasikleri, İstanbul, 1985
Yahya Kemal Beyatlı, Edebiyata Dair, İstanbul, 1971

---

[1] Orhan Okay, Yunus Emre'nin Çağdaş Bir Yorumcusu Mehmet Kaplan, Yunus Emre (Makalelerden Seçmeler) s.358

[2] Ahmet Yaşar Ocak, Bir XIII.-XIV. Yüzyıl Halk Sufisi Olarak Yunus Emre'nin Kimliği, Uluslararası Yunus Emre Sempozyumu Bildirileri, s. 83

[3] Mustafa Kara, Metinlerle Osmanlılarda Tasavvuf ve Tarikatlar, s.57

[4] Abdülbaki Gölpınarlı, Yunus emre ve Risal'at Nushiyye, s.xix

[5] Abdülbaki Gölpınarlı, Yunus Emre ve Risal'at Nushiyye, s.xiii

[6] Tuncer Gülensoy, Yunus Emre ve Anadolu Ağızları, Yunus Emre Sempozyumu Bildirileri, s. 115

[7] Mehmet Önder, Mevlâna'nın Yunus'a Etkisi, Yunus Emre Sempozyumu Bildirileri, s. 249

[8] Beşir Ayvazoğlu, Yunus Emre Düşüncesi, Yunus Emre Sempozyumu Bildirileri, s. 589

[9] Yahya Kemal Beyatlı, Edebiyata Dair, s. 294

[10] A. Turan Oflazoğlu, Menkıbelerde Yunus, Uluslararası Yunus Emre Sempozyumu Bildirileri, s.549-550

[11] Abdülbaki Gölpınarlı, Yunus Emre ve Risal'at Nushiyye, s. xxxv

[12] Mehmet Önder, Anadolu'nun Gönül Aydınlığında Mevlâna ve Yunus Emre, Milli Kültür Dergisi sayı 80 s. 18 Muhittin Celal Doru, Mevlâna ve Yunus Emre, Türk Yurdu Dergisi sayı 319 s. 14

[13] Sevim Narinç, Raif Yelkenci ile Bir konuşma, Türk Yurdu Dergisi sayı319, s. 180, Sevim Narinç, Raif Yelkenci ile Bir Konuşma, Türk Yurdu dergisi, sayı 319 s. 180

[14] Mehmet Önder, Anadolu'nun Gönül Aydınlığında Mevlâna ve Yunus Emre, Milli Kültür dergisi sayı 80 s. 18

[15] Mehmet Önder, Anadolu'nun Gönül Aydınlığında Mevlâna ve Yunus Emre, Milli Kültür dergisi sayı 80 s. 18, Yunus ve Mevlâna Üzerine Söylentiler, Türk Yurdu dergisi, sayı 319, s. 71

[16] Mehmet Önder, Mevlâna'nın Yunus'a Etkisi, Yunus Emre Sempozyumu Bildirileri, s. 252

[17] Vecihi Timuroğlu, Yunus Emre Üzerine Bir Deneme, s. 73

[18] Süleyman Uludağ, Tasavvufi Terimler Sözlüğü, s. 402 (Nazar maddesi)

[19] Muhittin Celal Doru, Mevlâna ve Yunus Emre, Türk Yurdu Dergisi sayı 319 s. 14

[20] Türk Klasikleri c. 1 s. 277 (Mevlâna maddesi)

[21] Sezai Karakoç, Yunus Emre s. 21-22